

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 366/2023-19

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátskou kanceláriou ADVOKÁT ADRIANA HRDINOVÁ, s. r. o., Vojtecha Spanyola 1726/13, Žilina, v mene ktorej koná konateľka advokátka JUDr. Adriana Hrdinová, proti uzneseniu Krajského súdu v Žiline č. k. 3To/14/2021-2688 z 19. mája 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 20. decembra 2022 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) č. k. 3To/14/2021-2688 z 19. mája 2022, ktoré navrhuje zrušiť. Zároveň požaduje priznať mu náhradu trov jeho právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že Okresný súd Žilina (ďalej len „okresný súd“) vedie pod sp. zn. 3T/106/2014 proti sťažovateľovi trestné konanie pre obzvlášť závažný zločin zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 326 ods. 1 písm. a) a c) a ods. 4 písm. b) Trestného zákona, v ktorom rozsudkami č. k. 3T/106/2014-1898 z 28. marca 2017, č. k. 3T/106/2014-2235 z 2. mája 2018 a č. k. 3T/106/2014-2403 z 13. augusta 2019 sťažovateľa podľa § 285 písm. b) Trestného poriadku oslobodil spod obžaloby, pretože stíhaný skutok nepovažoval za trestný čin, keďže sa nepodarilo preukázať motív ani pohnútku sťažovateľa konať tak, ako mu to kládla za vinu obžaloba. Skutok teda nenaplnil všetky znaky skutkovej podstaty upravenej v Trestnom zákone.

3. Krajský súd uzneseniami č. k. 3To/44/2017-1970 z 10. augusta 2017, č. k. 3To/45/2018-2322 z 11. októbra 2018 a č. k. 3To/3/2020-2488 z 20. februára 2020 prvostupňové rozsudky (postupne) zrušil a vec vrátil okresnému súdu na opätovné prejednanie a rozhodnutie, pretože podľa jeho názoru súd prvého stupňa postupoval v rozpore s § 2 ods. 12 Trestného poriadku, keď vykonané dôkazy posúdil jednostranne bez toho, aby ich hodnotil aj v ich súhrne a niektoré dôkazy nevyhodnotil vôbec. Odvolací súd uložil okresnému súdu doplniť dokazovanie nielen vo vzťahu k preukázaniu k subjektívnej stránke stíhaného trestného činu, ale aj k ďalším pre rozhodnutie relevantným otázkam (napr. vzniknutej škode a pod.).

4. V poradí štvrtým rozsudkom č. k. 3T/106/2014-2596 zo 14. decembra 2020 okresný súd uznal sťažovateľa vinným zo spáchania prečinu marenia úlohy verejným činiteľom podľa § 327 ods. 2 Trestného zákona, za ktorý mu uložil trest odňatia slobody vo výmere 2 rokov s podmieneným odložením jeho výkonu na skúšobnú dobu v trvaní 4 rokov.

5. Krajský súd na základe odvolania sťažovateľa a príslušného prokurátora uznesením č. k. 3To/14/2021-2688 z 19. mája 2022 rozsudok okresného súdu zo 14. decembra 2020 podľa § 321 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku znova zrušil a vec mu podľa § 322 ods. 1 Trestného poriadku vrátil späť na opätovné prejednanie a rozhodnutie, a to z dôvodov nedostatočne zisteného skutkového stavu veci, založenia rozhodnutia na nesprávnych právnych úvahách a nedôsledného hodnotenia dôkazov.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Proti uzneseniu krajského súdu z 19. mája 2022 podal sťažovateľ ústavnú sťažnosť, pretože podľa jeho názoru odôvodnenie napadnutého rozhodnutia popiera vlastné právne názory odvolacieho senátu dovtedy trikrát vyjadreného v jeho predošlých rozhodnutiach. Napadnuté uznesenie je nepresvedčivé, arbitrárne, nepreskúmateľné a brániace sťažovateľovi využiť možnosti obhajoby.

7. Sťažovateľ tvrdí, že krajský súd sa vo svojich rozhodnutiach vydaných v rokoch 2017, 2018 a 2020 stotožnil s názorom okresného súdu, že nebolo preukázané jeho úmyselné zavinenie ako subjektívnej stránky obzvlášť závažného zločinu zneužitia právomocí verejného činiteľa, avšak v týchto rozhodnutiach krajský súd jednoznačne, „*napomáhajúc prokurátorovi, forsíroval súd*“ do doplnenia dokazovania a k zmene jeho názoru na zavinenie tým, že okresný súd mal zisťovať a ustáliť nedbanlivostné zavinenie vo vzťahu k trestnému činu marenia úlohy verejným činiteľom podľa § 327 Trestného zákona. Keď okresný súd v rozpore s vlastným presvedčením splnil imperatív krajského súdu a sťažovateľa napriek nezmenenej dôkaznej situácii a napriek pasivite prokurátora odsúdil za nedbanlivostný prečin marenia úlohy verejným činiteľom, štvrtýkrát krajský súd zmenil svoj názor na vinu sťažovateľa a bez akéhokoľvek vysvetlenia a zdôvodnenia vydal príkaz pre okresný súd vyhodnotiť vykonané dôkazy tak, že sťažovateľ konal úmyselne, a teda spáchal obzvlášť závažný zločin zneužitia právomocí verejného činiteľa.

8. Všetky vo veci vydané rozhodnutia odvolacieho súdu považuje sťažovateľ za neakceptovateľné, nútiace okresný súd rozhodnúť v rozpore so zásadou kontradiktórnosti konania a v rozpore

s právom na spravodlivý proces, keď navádzajú okresný súd rozhodovať podľa predstáv krajského súdu v prospech prokurátora.

9. Postupom odvolacieho súdu, ktorý sa podľa sťažovateľa jednoznačne stavia do pozície orgánu činného v trestnom konaní na strane prokurátora, sú hrubým spôsobom porušované zásady nestrannosti a nezávislosti súdu, kontradiktórnosti konania, rovnosti strán. Odvolací súd zasahuje do práva sťažovateľa na obhajobu tým, že bez akejkoľvek zmeny právnej kvalifikácie skutku dáva pokyny okresnému súdu, aby preformuloval skutkovú vetu obžaloby a následne ju právne subsumoval pod § 327 Trestného zákona.

10. Sťažovateľ zvýraznil, že dvaja členovia senátu odvolacieho súdu, ktorí v troch predošlých rozhodnutiach presvedčivo tvrdili, že úmyselné konanie sťažovateľa nie je preukázané, za tej istej dôkaznej situácie pri zmene predsedu senátu z pohnútok známych len im po 8 rokoch zistili, že treba rovnaký skutkový stav hodnotiť v otázke viny sťažovateľa inak. Takéto arbitrárne, neodôvodnené rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorý diametrálne zmení názor len z dôvodu zmeny jedného člena senátu na pozícii predsedu, je podľa sťažovateľa veľmi pochybné a vyvoláva dôvodné pochybnosti o nestrannosti a nezaujatosti odvolacieho súdu.

11. Napadnuté rozhodnutie nemá podľa sťažovateľa úroveň kvalifikovaného, právne presvedčivého a preskúmateľného rozhodnutia, proti ktorému by sa mohol a vedel obhajovať.

12. Zaujatosť odvolacieho súdu sťažovateľ nachádza aj v jeho emočne podfarbených invektívach voči nemu a jeho obhajkyňi a v odmietnutí zaoberať sa odvolacími námietkami s odôvodnením, že sa v celom rozsahu stotožnil s námietkami prokurátora. Odvolací súd, ako tvrdí sťažovateľ, nemá právo zasahovať a hodnotiť postup obhajoby a dokonca ju hodnotiť ako neprofesionálnu, neetickú, nekorektnú a nemorálnu. Invektívy zo strany odvolacieho súdu sú podľa sťažovateľa prejavom neakceptácie prezumpcie neviny sťažovateľa a tiež nerešpektovaním zásady práva na spravodlivý proces a práva na obhajobu.

13. Fragmentálnym hodnotením vykonaného dokazovania odvolací súd navádzal okresný súd, ako má ďalej postupovať a hodnotiť dôkazy, čo sťažovateľ považuje za rozporné s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva. Podľa sťažovateľa je zrejmé, že odvolací súd nemieni rešpektovať zásady spravodlivého, čestného a férového procesu.

14. Sťažovateľ uzavrel, že odvolací súd v rozpore s právom na spravodlivý proces a právom na obhajobu bezprecedentne napomáha nečinnému prokurátorovi, ktorý „*drží obžalobu už 8 rokov*“, a pritom nevie preukázať bez akýchkoľvek pochybností naplnenie znakov skutkovej podstaty obzvlášť závažného zločinu zneužitia právomocí verejného činiteľa. Je toho názoru, že takéto nepredvídateľné a arbitrárne rozhodnutia odvolacieho súdu nie je možné bez ďalšieho prijímať ako „*iný názor*“, pretože v takomto arbitrárnom procesnom priestore, kde súd neakceptuje prezumpciu neviny, kde nie sú rešpektované zásady spravodlivého procesu - nezávislosť a nestrannosť súdov, nezaujatosť sudcov, rovnosť strán, predvídateľnosť rozhodnutí, právna istota, preskúmateľnosť a odôvodnenosť rozhodnutí, je výrazne obmedzený a nefunkčný reálny priestor na obhajobu obžalovaného.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

15. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením krajského súdu č. k. 3To/14/2021-2688 z 19. mája 2022, ktorým bol zrušený prvostupňový odsudzujúci rozsudok a vec bola vrátená okresnému súdu na ďalšie konanie.

16. Dôvody, ktoré viedli krajský súd k zrušeniu rozsudku okresného súdu č. k. 3T/106/2014-2596 zo 14. decembra 2020, spočívali v tom, že skutkové zistenia odsudzujúceho rozsudku neboli logicky odôvodnené a zároveň sa odvolací súd nemohol stotožniť s úvahami právneho charakteru, na ktorých súd prvého stupňa založil svoj rozsudok. Okresný súd podľa názoru krajského súdu nepostupoval dôsledne najmä vo fáze hodnotenia dôkazov, keď vykonané dôkazy vyhodnotil iba jednostranne, jednotlivo, nesprávne a bez toho, aby dôkazy vyhodnotil aj v súhrne. Krajský súd vzhľadom na svoje zistenia uložil okresnému súdu *„logickým spôsobom vyhodnotiť všetky dôkazy jednotlivo, ale aj v ich súvislostiach tak, aby došlo k naplneniu primárneho cieľa – zásady náležitého zistenia skutkového stavu veci, ktorým je spravodlivé rozhodnutie súdu“*. Odvolací súd doplnil, že *„vo veci nemohol rozhodnúť sám, nakoľko nové rozhodnutie nebolo možné urobiť na podklade skutkového stavu veci, ktorý bol v napadnutom rozsudku nesprávne zistený“*, vychádzal pritom z toho, že *„je primárne úlohou súdu prvého stupňa, aby zistil a ustálil skutkový stav, pričom nie je žiadúce, aby takto zistený skutkový stav uvedený v rozsudku súdu prvého stupňa odvolací súd podstatne zmenil. Došlo by tým k znemožneniu domáhať sa v opravnom konaní preskúmania takéhoto nového skutkového stavu. Môže pritom ísť o podstatnú zmenu skutkového stavu ako v prospech, tak aj v neprospech obžalovaného.“*

17. Ústavný súd zdôrazňuje, že osobitosťou prerokúvanej veci je skutočnosť, že predmetom ústavnej sťažnosti je požadovaný prieskum zrušujúceho rozhodnutia krajského súdu, po ktorom konanie na všeobecných súdoch ďalej pokračovalo (pokračuje). V danom prípade teda nešlo o konečné rozhodnutie, ktorého dôsledkom by bolo právoplatné skončenie veci. Sťažovateľ sa teda usiluje o zrušenie kasácie.

18. Predpokladom záveru o porušení základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je však len také porušenie, ktoré nie je napravitel'né alebo odstrániteľ'né činnosťou všeobecného súdu v konaní vo veci samej, resp. ktorého nápravu nemožno dosiahnuť procesnými prostriedkami (I. ÚS 148/03, III. ÚS 355/05, II. ÚS 307/06).

19. V tejto súvislosti je tiež potrebné pripomenúť, že trestné konanie je od svojho začiatku až po jeho koniec procesom, v ktorom sa v rámci vykonávania jednotlivých úkonov a realizácie garancií pre ochranu práv a slobôd môžu zo strany orgánov činných v trestnom konaní a súdov naprávať, resp. korigovať aj jednotlivé pochybenia. Spravidla až po jeho skončení možno na ústavnom súde namietat' pochybenia znamenajúce porušenie práv a slobôd zaručených ústavou, ak tieto pochybenia neboli odstránené v priebehu samotného trestného konania. Pokiaľ by ústavný súd na túto skutočnosť neprihliadal, poprel by účel a zmysel opravných prostriedkov v trestnom konaní, ktorým je okrem iného aj náprava pochybení vo veci konajúcich orgánov verejnej moci

(t. j. aj všeobecných súdov). Ústavný súd zdôrazňuje, že ústavné súdnictvo je vybudované predovšetkým na zásade preskúmania právoplatne skončených vecí (IV. ÚS 187/09, III. ÚS 421/2016, III. ÚS 855/2016). Základné právo na súdnu ochranu je totiž „výsledkové“, to znamená, že mu musí zodpovedať proces ako celok, a skutočnosť, či napadnuté konanie bude ako celok spravodlivé (aj v tomto prípade), závisí od pokračujúceho konania a rozhodnutia všeobecných súdov (III. ÚS 33/04, IV. ÚS 163/05, III. ÚS 421/2016, III. ÚS 855/2016). Aj z ďalšej judikatúry ústavného súdu (napr. I. ÚS 79/03, I. ÚS 236/03), obdobne ako z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. Komanický c. Slovenská republika, rozsudok zo 4. 6. 2002), vyplýva, že ústavný súd a Európsky súd pre ľudské práva overujú, či konanie posudzované ako celok bolo spravodlivé v zmysle čl. 46 až čl. 50 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru.

20. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby zistí, že ochrany toho základného práva alebo slobody, porušenie ktorých namieta, sa sťažovateľ môže domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy, prípadne iným zákonom upraveným spôsobom pred iným súdom alebo pred iným orgánom verejnej moci, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (napr. m. m. I. ÚS 103/02, I. ÚS 6/04, II. ÚS 122/05, IV. ÚS 179/05, IV. ÚS 243/05, II. ÚS 90/06).

21. Ústavný súd už v minulosti v obdobných veciach odmietol ústavnú sťažnosť proti kasačnému rozhodnutiu súdu, kde vyslovil názor, že ústavná sťažnosť je v danej situácii podaná predčasne, keďže v takýchto prípadoch má sťažovateľ možnosť v ďalšom štádiu konania pred všeobecným súdom uplatniť ochranu označených práv aj svoju argumentáciu týkajúcu sa skutkovej a právnej stránky veci, z čoho vyplýva, že má ešte k dispozícii iný prostriedok ochrany práv, ktorých porušenie namieta vo svojej ústavnej sťažnosti (m. m. III. ÚS 38/2013, I. ÚS 167/2012, I. ÚS 214/2014, III. ÚS 251/2018). Samozrejme, uvedený právny názor neplatí absolútne a ústavný súd už preskúmal aj zrušujúce rozhodnutia (pozri II. ÚS 439/2015, II. ÚS 398/08). K tomu je však potrebné uviesť, že k zrušeniu zrušujúceho rozhodnutia dochádza iba v tom prípade, keď dôvody pre tento krok sú natoľko závažné, že sa blížia zmätočným záťažiam, a tak znehodnocujú ďalšie konanie (m. m. II. ÚS 6/2018).

22. Predmetná vec sťažovateľa však nie je takou, pri ktorej by prichádzal do úvahy dôvod kasácie, a to s prihliadnutím na povahu a podstatu dôvodov, pre ktoré krajský súd rozsudok okresného súdu zo 14. decembra 2020 zrušil (pozri bod 17 odôvodnenia tohto rozhodnutia).

23. Ako už bolo spomenuté, napadnuté uznesenie krajského súdu nie je konečným rozhodnutím, ale je rozhodnutím, ktorým sa vec vrátila na opätovné prejednanie a rozhodnutie prvostupňovému súdu, a teda sťažovateľ bude mať (má) možnosť naďalej (a opätovne) uplatniť ochranu svojich práv ako obžalovaného subjektu v prebiehajúcom trestnom konaní, a to aj (a najmä) v rámci mimoriadnych opravných prostriedkov proti rozhodnutiu vo veci samej.

24. Ústavný súd zastáva názor, že namietané uznesenie krajského súdu by mohlo zakladať porušenie označených práv sťažovateľa len v prípade, ak by bolo spojené s konkrétnym relevantným nepriaznivým dôsledkom pre sťažovateľa, ktorý bol týmto uznesením spôsobený, pričom by sa tento negatívny dôsledok musel zároveň vzťahovať na výsledok konania a nebolo by ho možné korigovať v ďalšom procesnom postupe, prípadne v opravných konaniach

(III. ÚS 30/2010, III. ÚS 421/2016). Sťažovateľ však takýto argument vo svojej ústavnej sťažnosti jednak nepredniesol a navyše v danej veci nejde o taký prípad, pretože v uvedenom smere môže svoju ochranu v stále prebiehajúcom trestnom konaní uplatniť.

25. Hodnotiac okolnosti danej veci, ústavný súd dospel k záveru, že sťažovateľ má v systéme trestného konania k dispozícii účinný prostriedok na dosiahnutie ochrany svojich práv. Za týchto okolností je neprípustné, aby ústavný súd v tejto fáze vstupoval do prebiehajúceho trestného konania v predmetnej trestnej veci a predčasne si tak uzurpoval právomoc opravných súdov. Sťažovateľ sa s prípadnou ústavnou sťažnosťou bude môcť na ústavný súd obrátiť až po vyčerpaní všetkých jemu priznaných opravných prostriedkov, teda až vo fáze právoplatného skončenia meritórneho konania.

26. Ústavný súd si je vedomý aj tej skutočnosti, že ústavnou sťažnosťou napadnuté uznesenie krajského súdu nebude môcť byť v budúcnosti predmetom formálnej kasácie (čoho sa sťažovateľ ústavnou sťažnosťou domáha), avšak v ďalšom priebehu trestného konania v prípade zistenia nesprávnosti jeho záverov (napr. aj s následkom zásahu do základných práv a slobôd sťažovateľa – najmä namietaného porušenia základného práva na obhajobu, ale aj sťažovateľom naznačeného porušenia práva na nestranný súd) budú jeho účinky eliminované, a to je v tejto chvíli z hľadiska požadovanej materiálnej ochrany základných práv sťažovateľa podstatné.

27. Na základe uvedeného, rešpektujúc princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy, ústavný súd podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol, keďže na jej prerokovanie nemá právomoc.

28. Pretože ústavná sťažnosť sťažovateľa bola ako celok odmietnutá, bolo bez právneho významu zaoberať sa jeho ďalšími požiadavkami uvedenými v návrhu na rozhodnutie, o ktorých rozhodovanie je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. júna 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu